

3. Коженко Я.В. Концепции «сильного» и «сервисного» государства в контексте модернизации государственного управления в России: общее и отличное / Я.В. Коженко // *Фундаментальные исследования*. – 2012. – № 3. – С. 744-748. [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <https://www.fundamental-research.ru/ru/article/view?id=29796>.

4. Місюра В.Я. Сервісна сутність державної політики як основа модернізації державного управління / В.Я Місюра // *Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. – 2012. – № 15. [Електронний ресурс]: Дніпропетровський державно-аграрний університет. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=933>

5. Талапина Э.В. Импорт концепции “сервисного государства” /Э. В. Талапина. [Електронний ресурс]: – Режим доступу : <http://www.finexg.ru/import-koncepcii-servisnogo-gosudarstva/>.

*Третяк Василь Павлович, кандидат філософських наук, доцент,
Київський національний університет будівництва і архітектури*
**РАЦІОНАЛЬНЕ РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ ЯК ФАКТОР
ВТІЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

На сьогоднішній час на всіх рівнях законодавчої і виконавчої влади іде інтенсивна робота по втіленню в життя політичних рішень стосовно практичної реалізації положень і принципів регіональної політики і місцевого самоврядування ,що являється відображенням більш довготривалої мети – політики децентралізації. Ця обставина визначається дуже багатьма чинниками , головна з яких – це наявність значних відмінностей у розвитку областей, міст, сіл і селищ території України. Спостерігається стала міжрегіональна поляризація в економічному розвитку, в соціальному забезпеченні життя людей, що визначається сукупністю природно-географічних, економічних, історичних, культурологічних, ментальних і інших факторів, кожен з яких потребує окремого об’єктивного аналізу. Здійснення стабільної довготривалої регіональної політики відбувається в надзвичайно складних умовах трансформації суспільства в Україні, обтяжених агресією Росії і затяжною економічною кризою.

Ці та інші історично сталі фактори за останні десятиліття не тільки не пом’якшали, а й, навпаки, набули ще більш гострого характеру. Відомо, що в багатьох областях України таких як Чернігівська, Сумська, Полтавська, Черкаська і інших з мапи зникли багато населених пунктів, що потягло за собою безробіття, вимирання і міграцію населення. Зважаючи на ці обставини, на мою думку, політика децентралізації не може бути успішною без вирішення проблеми більш раціонального, рівномірного розміщення продуктивних сил по всій території України. В спеціальній економіко-управлінській літературі хоча і говориться про соціокультурну сферу регіонів,

але пріоритет віддається іншим показникам: економічної ефективності, прибутку, підвищення матеріального добробуту населення і т.п. Реформування ж соціокультурної сфери мислиться чуть не автоматичним результатом вирішення вищезазначених завдань. Проблема раціонального розміщення продуктивних сил вимагає всебічного врахування інтересів як суспільства у цілому так і кожного його члена. Мова іде про необхідність розробки комплексних теоретико-методологічних моделей розвитку регіонів в яких би соціокультурна складова мислилась не тільки як кількість музеїв, кінотеатрів, бібліотек, навчальних закладів на душу населення, а, перш за все як внутрішній вимір всіх інших складових, і, в кінці кінців як якість життя населення, задоволення і самовідчуття кожної людини.

Проблеми розміщення продуктивних сил і регіональної економіки є невід'ємними від їх раціональної територіальної організації, основу якої становить економічне районування. Останнє ґрунтується на територіальному поділу праці, котрий, у свою чергу, пов'язаний з виробничою спеціалізацією економіки регіонів і вимагає суворої пропорційності їх розвитку. З цієї точки зору в Україні накопичелось низка надзвичайно складних проблем. Взять хоча б частку відрахування в центральний бюджет коштів із різних областей і регіонів України, то видно, що найбільше відрахувань поступає із Донецького, Столичного і Центральноукраїнського економічних регіонів, а, найменше з Карпатського і Північнозахідного. Це вагомий показник нерівномірного, нераціонального розміщення продуктивних сил по території України.

Давно існує наука про розміщення продуктивних сил, яка має комплексний характер, тому практичні кроки повинні здійснюватись відповідно до науково обґрунтованої концепції, яку необхідно прийняти на найвищому рівні, а також за програмами, які розроблені Урядом і Президентом України та затверджені Верховною Радою України. При практичному втіленні цих завдань важливо враховувати ряд чинників ефективного розміщення продуктивних сил, а саме: природно-географічні – це наявність корисних копалин, енергетичних, водних, лісових, земельних ресурсів, ґрунтово-кліматичних та природно-транспортних умов, які, на відміну від інших чинників практично не можна змінити і вони залишаються базовими. Особливе значення в сучасних умовах України мають демографічні чинники, тому, що нерівномірний розподіл трудових ресурсів, висока ступінь еміграції, старіння населення унеможлиблює вирішення проблеми. Тому в сучасній ситуації надзвичайно важливо для ефективного використання і так обмежених кваліфікованих трудових ресурсів розміщувати виробництво у невеликих і середніх містах та обмежувати нове будівництво – у великих. Це вагомий аргумент проти надмірної глобалізації з її низкою негативних наслідків і необхідна передумова успішної реалізації політики децентралізації. Також важливими являються геополітичний, національний і інші чинники в їх згармонізованій узгодженості як засобів досягнення високих соціокультурних ідеалів про те, що записано в Конституції України, де людина, її життя, гідність і всебічний розвиток об'явлені вищою соціальною цінністю

Згідно Конституції територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку окремих територій з урахуванням їх історичних та культурних традицій, демографічних та екологічних особливостей. Але в реальності це потребує переформатування багатьох сфер життєдіяльності, стосовно до місцевих особливостей.

В літературі для ґрунтового дослідження стану соціально-економічних і соціокультурних процесів за розмірами території, масштабами та спеціалізацією виробництва, місцем у загальнодержавному розподілі праці виділяють: мікрорегіони, мезорегіони і макрорегіони. Макрорегіони – значна територія країни, на якій розташовано 10 і більше областей. На Україні, як правило, виділяють два макрорегіони: лівобережна Україна; правобережна Україна з досить суттєвими відмінностями як природного, виробничого, географічного так і соціокультурного характеру, що в сучасних складних соціально-політичних і соціально-економічних умовах нерідко використовується антиукраїнськими силами для розпалювання сепаратистських умонастроїв.

Для визначення загально-географічного розташування регіону користуються такими узагальнюючими показниками: загальна територія регіону, протяжність кордонів, з якими іншими регіонами він межує, загальна кількість населення, щільність населення, наявність природних ресурсів, розвиток окремих галузей економіки, соціальної сфери і обслуговування, транспорту і таке інше. В залежності до використання тої чи іншої сукупності показників, що являють собою провідну основу для районування, існують різні підходи до відокремлення певної території у вигляді умовно окресленого регіону. Це природничий підхід, економіко-географічний, історико-етнографічний, соціально-економічний, культурологічний тощо. Усі пропозиції щодо регіонального поділу України побудовані на використанні принципу, згідно з яким до складу регіону включають певну кількість споріднених областей, які характеризуються приблизно однаковим рівнем природно-географічних, кліматичних умов та певним рівнем показників, що відображають стан економічного, соціального розвитку, рівнем зайнятості та життя людей.

Найбільш розповсюджене економіко-географічне районування – науково обґрунтований розподіл країни на економічні райони, які формуються в умовах конкретного природного середовища в процесі розвитку продуктивних сил на основі раціонального використання природних ресурсів з врахуванням суспільного поділу праці. Економіко-географічний підхід дає можливість більш ґрунтовно оцінити окремі територіальні угруповання, всебічно висвітлити особливості соціально-економічного стану окремих регіонів, оцінити стан та розвиток продуктивних сил, від яких залежать умови життя людей, які визначають місце та роль окремих регіонів в загальному розвитку як економіки

так і всієї соціокультурної сфери країни. Економіко-географічне районування пов'язане із загальним станом окремих галузей господарства країни, з наявністю та використанням природного та ресурсного потенціалу. При економіко-географічному районуванні використовують об'єктивні показники соціального та економічного змісту за тривалий період часу, що дає змогу всебічно оцінити фактори, що впливають на виділення окремої території в певний регіон.

Процес регіональних досліджень вимагає виділення у вигляді відокремленого об'єкта дослідження певної території – регіону, що за сукупністю своїх елементів відрізняється від інших територій, одночасно характеризується певною цілісністю, єдністю, однозначністю.

В науковій літературі по проблемам регіональної політики в основному аналізуються комплекс вищезазначених параметрів, а параметр культури тільки позначається, а не виступає важливим методологічним принципом при прогнозуванні розвитку регіонів.

Для його реального використання недостатньо розглядати культуру тільки в якості мистецтва, або кількості закладів культури.

Перш за все в сфері управління регіонами, потрібно усвідомлення того факту, що культура включає в себе високу ступінь майстерності, доцільності і пронизує собою всі сфери життєдіяльності людей, виступаючи ідеалом, до якого потрібно постійно прагнути. Тому, образно кажучи, культура містить у собі всі економічні, виробничі, географічні, природничі, соціальні, гуманітарні і інші категорії і параметри органічне поєднання яких в цих і інших видах діяльності зможе в майбутньому виробити ефективну стратегію найбільш ефективного вирішення регіональних проблем. Із вищевикладеного можна зробити висновок, що допоки соціокультурні параметри не стануть необхідним теоретико методологічним принципом дослідження і управління регіональними проблемами, особливо раціонального розміщення продуктивних сил, досягнення цілей децентралізації і самостійності регіонів буде проблематичним.

Список використаних джерел

1. Зінь Е.А. Регіональна економіка. К., 2007. 524 с.
2. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України. К., «Либідь» 2006. 707 с.
3. Пивоев В.М. Философия культуры. М., 2009 425 с.

*Дмитренко Степан Петрович, кандидат політичних наук, доцент,
завідувач кафедри політології і публічного управління та адміністрування
НПУ імені М.П. Драгоманова*

ПОЛІТИЧНИЙ ПРОТЕСТ: РЕАЛІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Складні процеси реформування пострадянських суспільств в умовах глобалізованого світу на тлі загроз політичної, економічної та соціальної